CZĘŚĆ XVII. № 17. ROK 9. (1838.)

TYGODNIK PETERSBURSKI.

GAZETA URZĘDOWA KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Wychodzi we Wtorki i Piątki. Prenumerata przyjmuje się pod adresem: do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, do Expedycyi Gazet Petersburskiego Pocztamtu, lub do xięgarni Gräfe; w Warszawie, w drukarni Zawadzkiego i Węckiego i w Biurze informacyjnem; w Wilnie, w xięgarni Zawadzkiego; nadto we wszystkich Pocztowych w kraju urzędach.

Cena *Roczna:* w Rossyi s pocztą, a w stolicy, z noszeniom do mieszkań, 50 r. ass. *Półroczna,* 25 r. ass. Bez poczty, dla odbierających w xięgarni Gräfe: *Roczna,* 45 r. ass. *Półroczna,* 25 r. ass. Dla Królestwa Polskiego: *Roczna,* 55 r. ass. *Półroczna,* 28 r. ass.

PIĄTEK 25 Lutego / 9 Marca.

Wiadomości krajowe.

Petersburg 24 Lutego / 8 Marca.

— Przez roskaz dzienny Cesarski z d. 17 b. m. wykreślony zostaje ze spisów zmarły liczący się w jezdzie Jenerał-major *Bachtin 1.*

Ukaz Cesarski *do Rządzącego Senatu z d. 31 Grudnia 1837.*

«Pragnąc dać środki ku podniesieniu dobrego bytu miasta Połocka i pomnożeniu jego ludności, uznaliśmy za pożyteczne, stosownie do przedstawienia Ministra Spraw Wewnętrznych, roztrząśnionego w Komitecie Ministrów nadać kupcom, rzemieślnikom i mieszczanom tego miasta, wyznającym wiarę chrześciańską, następne, lat dziesięć od 1839 roku trwać mające ulgi i swobody:

1) Od kupców wszystkich trzech gildyj, chrześcian, teraz w mieście Połocku zapisanych i stale tam zamieszkałych, pobierana być ma w ciągu lat pięciu tylko połowa ustanowionych gildyjnych opłat. Ta sama ulga udziela się mieszczanom-chrześcianom, stale w mieście Połocku zamieszkałym, w pobieraniu od nich podusznego podatku.

2) Od chrześcian nowozapisujących się do liczby kupców lub mieszczan tego miasta, z innych gubernij, jeżeli oni własne domy pobudują, nie mają być wcale pobierane: od pierwszych: opłaty gildyjnej, a od ostatnich podatke podusznego, od czasu ukończenia budowy domów przez ciąg lat trzech, po upływie których, będą oni obowiązani płacić tylko połowę gildyjnego i podusznego tak, iżby w ogóle takowa ulga, wraz ze trzema latami swobody, nie przechodziła dziesięcioletniego zakresu. Termina ulgi mają być w ogólności liczone od 1 Stycznia tego roku, w którym kupcy i mieszczanie zostali zapisani. Prawa gildyjne i swoboda od podusznego z wymienionemi ulgami będą nadawane za pobudowanie nowych domów, w stosunku do użytych na nie kapitałów, i tak, za dom, wartujący najmniej 8000 r. udzielone będzie prawo trzeciej, za dóm najmniej od 20,000 rub. drugiej, a za dóm wartości 50,000 rubli i więcej, prawo pierwszej gildyi; za domy zaś od 5,000 rub. najmniej, swoboda od podatku podusznego.

3) Od tych, którzy wciągu trwania 10cio-letniego zakresu zechcą w Połocku urządzić jakiekolwiek znaczne zakłady lub fabryki, opłaty gildyjne nie będą pobierane w ciągu dziesięciu lat od dnia takowego urządzenia. O nadanie tej swobody właściciele zakładów i fabryk powinni udawać się do miejscowej zwierzchności, a ti przedstawiać na zatwierdzenie Ministrowi Skarbu.

4) Kupcom, którzy według wyłożonych wyżej prawideł zapiszą się do jakiejkolwiek gildyi, pozwala się używać przywilejów gildyjnych wszędzie.

«Rządzący Senat nie zaniecha ku wykonaniu niniejszego uczynić stosownych rozporządzeń.»

Wiadomości zagraniczne.

Londyn 20 Lutego. Parlament Cesarski. Izba niższa. Na posiedzeniu 15 b. m. P. Grote przedstawił wniosek o tajemném głosowaniu w wyborach parlamentowych. Rozprawy przeciągnęły do 2 godziny nocnej. Interes przez nie wzbudzony polegał więcej na ważności zagadnienia, niż na ważności obustronnie użytych argumentów. W rzeczy samej, zdaje się iż wszystko już zostało powiedziane w tym przedmiocie, który niemniej nad *pięć razy* od czasu przejścia bilu o reformie był wprowadzany.

Celniejsi mówcy, tą razą głos zabierający, byli, prócz po dawcy wniosku, lord John Russell i Sir Robert Peel, któ-

rzy mimo przeciwne opinije swoje, zgadzali się w powstawaniu przeciw wnioskowi, obaj gruntując się na tém, że przyjęcie tajnego głosowania, pociągnęłoby za sobą nieuchronnie dalsze polityczne zmiany, zdolne nadwerężyć Konstytucyą kraju i zachwiać spokojność publiczną. Sir Robert Peel wzręcz oświadczył, iż odrzuca wniosek proponowany, nietylko jako zły sam przez się, ale i dla skutków jego, które niepoźniej jak przed trzema laty wyszłyby na jaw. Wypadek głosowania dał za wnioskiem 198, przeciw niemu 215 głosów, który przeto odrzucony został większością 117. Obwieszczenie tego wypadku wywołało z obustron huczne oklaski. W rzeczy samej stronnicy proponowanego bilu mieli powod do cieszenia się, gdyż ponawiając go corocznie, za każdym razem mają więcej głosów. W roku 1833 bil ten miał głosów tylko 106.

Na posiedzeniu 16 b. m. P. Grote złożył prośbę z Merthyr Fidwil, opatrzoną 3,800 podpisów, domagającą się powszechnego głosowania na wybory parlamentowe, zniesienia stopy wybiorczej, tajnego głosowania, krótszego trwania parlamentu, i obieralnej izby parów. Po niejakich sporach prośba została przyjęta. Izba potém zamieniła się w komitet do rozbioru bilu o ubogich w Irlandyi, do którego P. O'Connell proponował różne dodatki i poprawy, które wszystkie zostały odrzucone. Przyjęto już 28 artykułów, a dalszy ciąg prac komitetu odłożono do poniedziałku.

Posiedzenie 19 b. m. zeszło na słuchaniu prośb.

Posiedzenie 20 b. m. poświęcone było rosprawom nad bilem o wyborcach parlamentowych, któremu się opierali Sir Robert Peel i Sir W. Follett. Bil ten przeszedł słabą większością 189 głosów przeciw 172.

— Koronacya Królowej Jmci ma się odbyć w Sierpniu bież. roku.

— Budżet wydziału wojny został wydrukowany z roskazu Izby niższej. Siła zbrojna na rok bieżący powiększona zostaje o 7996 ludzi i 580 koni. W roku przeszłym było wojska 101,031 ludzi, w tym roku będzie 109,027. Wydatki całego budżetu wyrachowane są na 4,324,352 funty sterl. s których na kompaniją Wschodnio-indyjską upada 682,948 funt.

— Wiadomość o opuszczeniu przez powstańców wyspy Navy-island potwierdziła się; po żywej kanonadzie skierowanej na nich przez wojska rządowe powstańcy w nocy na 15 Stycznia wypłynęli s tej wyspy i udali się do Whitehaven, na wyspie Grand-island, należącej do stanów Zjednoczonych. Twierdzą że zamiarem ich jest przejść na territorium amerykańskie i tam urządzić attak przeciw Wyższej Kanadzie. Gdy rząd coraz więcej wojska zbiera, spodziewać się trzeba że zamiary powstańców spełzną na niczém.

Skąd inąd dzienniki z New-York mówią o walce zaszłej między stronnikami rządu i patryotami kanadyjskiemi, pod Toronto, (stolicą Wyższej Kanady), w której ci ostatni, z razu zwycięzcy, zostali nakoniec pobici. Nadto stronnicy patryotów w mieście Detroit, (Stanach Zjednoczonych) znaleźli środek opanowania tam broni i wyprawienia w pomoc powstańcom okrętu ze 100 ludźmi, 800 karabinami, i żywnością, który się skierował ku wyspie Bois-Blanc, należącej do Kanady i która jak się zdaje będzie punktem zbornym powstańców, których zamiarem podług wszelkiego podobieństwa jest opanować stamtąd Malden, a potém przez Sandwich i Londyn połączyć się w Wyższej Kanadzie z wodzami Mackenzie i Hamilton.

Paryż 21 Lutego. Izba parów. Na posiedzeniu 16 izba przyjęła prawo o wyznaczeniu wdowie jen. Damrémont pensyi 6,000 fr. wraz z dodatkiem P. Villemam iż to ma być dożywotnią dla jej dzieci. Większa część posiedzenia 17 b. m., zajęta była słuchaniem prośb, poczém Izba przystąpiła do rozbioru prejektu prawa o warunkach wymoganych do uprawnienia przedaży pewnego rodzaju bydląt.

Na posiedzeniu 19 b. m. minister skarbu przełożył dwa projekta do prawa tyczące się wymiany gruntów właścicieli prywatnych z własnością publiczną

Posiedzenie 22 było powiększej części zajęte słuchaniem prośb.

Izba Deputowanych. Na posiedzeniu 17 b. m., Minister Spraw Wewnętrznych złożył projekt do prawa o udzieleniu mu summy 12,136,000 franków, na ukończenie rozmaitych zakładów i pomników. Następnie Minister Skarbu czytał izbie projekt do prawa tyczący się umorzenia pożyczki Greckiej, zaciągnionej 12 Stycznia 1833. Słuchanie sprawozdań s prośb zajęło resztę posiedzenia. Jedna z nich sprawiła mocne w Izbie wzruszenie. Mowa w niej jest o żołnierzach francuzkich, pełniących służbę za granicami ojczyzny, a mianowicie w Afryce. «Czyż się godzi, mówi proszący, iżby na ziemi obcej, gdzie powinność każe im walczyć i częstokroć umierać, żołnierze ci byli pozbawieni pomocy religii, którą tak łatwo we własnym kraju znaleźćby mogli.» Proszący, w wyrazach pełnych przyzwoitości i umiarkowania przekłada, iż Rząd powinienby wezwać ku temu jedno ze stowarzyszeń duchownych, które bezwątpienia poświęciłoby się na pełnienie obowiązków, jakie dawniej były sprawowane przez pułkowych kapelanów, skasowanych w roku 1830. Rzecz oczewista że w tym razie chodzi nietylko o religią ale, i o ludzkość i całkiem nie w miejscu było odezwanie się kilku członków izby, o wiecznie powtarzanym jezuityzmie; nadto miara ta jest w wysokim stopniu polityczną; trzeba dowieść tym ludom, które Francya usiłuje obdarzyć oświatą, że sama nie jest obcą głównej zasadzie wszelkiej oświaty, uczuciu religijnemu. Strażnik Pieczęci i P. St. Marc de Girardin, szczególniej s tego punktu myśl proszącego pochwalali. Stosownie do ich wniosków, do których i P. Guizot się przychylił, izba nakazała odesłanie prośby do Ministra Wojny.

Na początku posiedzenia 19 b. m. minister spraw wewnętrznych złożył projekt do prawa udzielającego mu 1,500,000 fr. na uzupełnienie wydatków tajemnych na rok 1838, tudzież prawo świeżo przez izbę parów przyjęte o pomieszanych na umyśle.

20 b. m. prawo o zaciągu 80,000 ludzi s klassy 1837 przyjęte zostało większością 135 głosów przeciw 14. Po-

tém P. Gouin rozwijał swój wniosek o wykupieniu przez Rząd pięcioprocentowych rentów, który jednomyślnie postanowiono wziąść na uwagę.

21 t. m. Minister handlu wniosł poprawiony w Izbie parów, projekt do prawa o drodze żelaznej ze Strasburga do Bazylei. Projekt o wymianie gruntów przyjęty został większością 227 głosów.

22 t. m. P. de Golbéry zdawal sprawę s poprawione- przez Parów projektu o drodze żelaznej ze Strasburga do Bazylei i proponował jego przyjęcie.

— Liczba domów gdy tajemnej w Paryżu dochodzi już do 200.

— Znany oryentalista baron Sylvestre de Sacy umarł tu nagle, 21 b. m., mając wieku lat 80.

Madryt 13 Lutego. Mendez Vigo zajął Gwadelupę, opuszczoną przez karlistów; klasztor jeszcze się broni; karliści go mocno obwarowali. Pardinaz i Sanz, którzy ścigali Basilio, zmuszeni byli zatrzymać się w Santa Cruz de Madela, gdzie czekają na swego następcę, de Mirasol.

— Dzienniki Madrytskie szacują na 1000 ludzi porażkę którą Sanz zadał Basilio Garcia.

Haga 20 Lutego. Wczora była obchodzona ze zwykłą uroczystością, 21 rocznica urodzin J. K. W. xięcia Wilhelma, starszego syna xiążęcia Jmci Oranii. Młody xiążę, s tej okoliczności otrzymał miejsce i głos w radzie stanu, tudzież dowodztwo pierwszej brygady pierwszej dywizyi piechoty. W wojsku nastąpiły liczne podwyższenia.

Lizbona 7 Lutego. Na posiedzeniu kortezów 5 b. m. minister wojny, baron de Bonfim, oświadczył stanowczo że składa swój urząd, ponieważ sądzi iż nie posiada zupełnego Królowej Jmci zaufania. Vicehrabia Sa da Bandeira, piarwszy minister i sekretarz stanu do spraw zagranicznych, obejmie, jak mówią, tymczasowie stér ministerstwa wojny. Tenże minister oznajmił kortezom, że odebrano wiadomość o zamierzaném przez Don Miguela wylądowaniu do Portugalii i że przeto zająć się przedewszystkiém należy ochroną od jego napadu wysp Azorskich.

— *Morning Herald* ogłasza następny list z Lizbony, pod d. 7 b. m. «Wczora kortezy mieli długą i ożywioną naradę we względzie pożyczki którą zamierzają zaciągnąć w Banku i u kupców, i mimo żwawego oporu opozycyi, która twierdzi że warunki ze strony dających pieniądze są lichwiarskie, pożyczka musi być przyjęta, gdyż bez tego ani jednego talara dostać nie będzie można. Stowarzyszenie handlowe Figuera, przesłało kortezom swoje uwagi, przeciwko środkom finansowym PP. Oliveira i Estevan.

— Gazeta jedna Lizbońska twierdzi że Królowa zatrzymała wszelkie mianowania do czasu ogłoszenia nowej konstytucyi; że jednoczasowie udzielona zostanie powszechna amnestya i wielka liczba podwyższeń w wojsku.

Rzym 15 Lutego. W konsystorzu tajnym 12 b. m. Ojciec Św. mianował następnych kardynałów: Angelo *Mai*, sekretarz Propagandy — *Mellini*, arcybiskup Rawenny — *Orioli*, biskup Orvieto — *Mezzofante*, bibliotekarz naczelny Watykanu — *Ciacchi*, gubernator Rzymu i dyrektor jeneralny policyi — i *Ugolini* prezes *delle Armi*. Papież zachował sobie mianowanie *in petto* czterech kardynałów.

(Journ. de S. Pt. Gaz. Pet. Psz. Półn.)

Statystyka.

BUDŻET EGYPTSKI.

«Daję tu budżet Egyptski na rok Hedżry 1250 (od 10 Maja 1834 do 29 Kwietnia 1835); podania czerpałem nie z urzędowych (bo w takich rzeczach nic tu nie ma urzędowego) ale s pewnych i bezstronnych zródeł: mianowicie o dochodach zapytywałem kupców, dość dokładnie świadomych plonu każdego żniwa; o wydatki badałem urzędników rormaitego zarządu; o podatki ziemskie i osobiste wyższych mulemów, i lubo nie ręczę za zupełną dokładność liczb, mogę jednak sądzić że bliskie prawdy. — Pasza franzkiemu konsulowi powiedział, że dochody jego wynoszą do 150 milionów franków, ale w tém była pewnie wschodnia przesada, gdyż podług mojej rachuby, ile można było, dokładnej, obecny dochod Egyptu nie przenosi 78 milionów. Wszakże i to znacznie przewyższa wydatki, i dobry systemat skarbowy mógłby się łatwo zaprowadzić, zwłaszcza że nie ma wcale długu publicznego; ale tak dalece jeszcze Egypt nie postąpił i zapewne nie prędko jeszcze dadzą się pokonać dwa prawidła, których wschodniarze święcie przestrzegają: nie pokazuj nikomu ani swojej kieski, ani żony, i nie pożyczaj nigdy na procent.

Dochod.

Podatki, pobory, dzierżawy.

	Piastrów.
Miri, czyli podatek gruntowy (40—60 piastrów od morga podług dobroci gruntu) . .	140,500,000
Pobor od plantacyj drzew daktylowych (10 do 15 piastr od stopy.	10,700,000
Pobor od sukcessyi w miejskich gruntach .	300,000
Podatki od *okel*, od bazarów i domów . .	550,000
Ferdeh-Urrus czyli podatek osobisty (3 proc. od wiadomych lub domniemanych dochodów)	37,500,000
Charasz, czyli pogłówne s chrześcian i żydów (9, 18 i 36 piastr. od głowy).	400,000
Podatki od tancerek, od *almeh*, od kuglarzy	200,000
Pobór od statków i ryb	1,700,000
—— — soli.	300,000
—— — rzeźni, skór i tłustości.	500,000
Zysk mennicy	500,000
Pobór od złotników za topienie srebra i galonów	225,000
Hamleh, czyli cła rogatkowe od wiktuałów	11,000,000
Rogatkowe od zboża przywożon. do Kairu	750,000
Cło w Alexandryi.	3,750,000
— — Damiette.	2,500,000
— — Bulak.	2,250,000
— — Suez	2,500,000

	Piastrów.
— — Kosseir	1,500,000
— — Deraui	150,000
— — Siuth	35,000
— od towarów lądem s Syryi przywożonych	125,000
Wydzierżawienie rybnych toni na jeziorze Mnnzaleh	300,000
Wydzierżawienie rybnych toni na jeziorze Fajuhm i na kanale Józefa	450,000
Wydzierżawienie ceł od wina, wódki i likierów	1,500,000
Wydzierżawienie senesu.	125,000
———————— oleju lnianego	250,000

Zysk s przedaży płodów krajowych towarów rękodzielnych i towarów zagranicznych.

Bawełny (200,000 centnar.)	32,500,000
Bawełny *Beledi* na kobierce (6,000 centn.)	250,000
Cukru (32,000 centn.)	1,000,000
Indigo (77,300 okka rafinowanego, 100,000 centn. surowego).	3,000,000
Opium (15,000 okka).	300,000
Miodu i wosku	750,000
Szafranu (2,500 centn.)	280,000
Lnu i siemienia lnianego (50,000 centnar. lnu, 60,000 ardeb siemienia)	4,000,000
Jedwabiu surowego	1,000,000
Nasion sezamu, safloru i laktuki.	600,000
Tytuniu (100,000 centn.)	5,000,000
Ryżu (130,000 ardeb)	2,600,000
Zboża, maisu, soczewicy i t. p. (3,300,000 ardeb)	13,000,000
Kattunu i płótna (2 miliona sztuk kttunu, 3 miliona sktuk płótna)	6,000,000
Jedwabnych towarów (15,000 sztuk) . . .	1,400,000
Kolorowego kattunu (25,000) i kolorowych chustek (12,000 sztuk)	640,000
Skór i rogów surowych i wyrobionych . .	3,500,000
Natrum	250,000
Saletry (50,000 centn. wywiezionych, 100,000 użytych do fabryki prochu).	200,000
Soli amoniackiej	500,000
Wapna, gypsu i balat (balat używa się na posadzki)	2,000,000
Rogoż	400,000
Gummy Sennarskiej (6,000 cent.)	480,000
Kawy z Jemen i z Abyssynii	5,400,000
Zębów słoniowych	50,000
Ogół przychodu . . .	311,410,000

Rozchod.

Siła zbrojna.

	Piastrów.
Żołd i utrzymanie wojska lądowego . . .	105,600,000
—— ——— —— marynarki . . .	40,000,000
Żołd turnckiej nieregularnej piechoty i jazdy	7,500,000
Żołd beduinów arabów	10,000,000
Budowa wojennych okrętów	27,500,000
Kupno parowego	6,000,000
Koszta szpitalów wojskowych i rady lekarskiej	570,000

Przemysł.

Budowy	4,000,000
Studnie i plantacye drzew	1,400,000
Publiczne roboty, dobywanie kamieni i tamowanie Nilu	10,500,000
Budowa i utrzymanie kanałów, mostów, grobli i drog wojennych	5,500,000
Utrzymanie fabryk, opłata rzemiuślników europejskich i arabskich	16,300,000
Sprowadzanie z Europy potrzebnych do fabryk materyałów (żelaza, miedzi, ołowiu, cyny, blachy, drzewa)	4,200,000

Żarząd.

Płata mallemów, dragomanow i urzędników rozmaitych gałęzi zarządu	18,000,000
Zarząd departamentowy, płaca mudirów, majmurów i t. p.	6,000,000
Rada stanu, policyja i Pasza-Aga	500,000
Pensyje byłych multezimów czyli posiadaczów wsi	1,250,000

Zakłady religijne i utrzymanie dworu.

Pieniądze posyłane w gotowiznie do Konstantynopola	8,750,000
Płaca szejków i utrzymania meczetów . . .	1,100,000
Koszta karawany pielgrzymów do Mekki i Mediny i podarunki do tamecznych meczetów	1,000,000
Pensye w rozmaitych haremach	1,000,000
Nadzwyczajne wydatki i podarki	1,500,000
Utrzymanie dworu wicekrólewskiego . . .	5,000,000

Nauki.

Koszta szkół cywilnych i wojskowych . . .	2,500,000
—— dzieci w szkołach arabskich.	150,000
Drukarnia i Monitor arabski	175,000
Koszta wychowania i utrzymanie uczniów egyptskich we Francyi i w Anglii	600,000
Drukarnia francuska i Miniteur egyptien .	125,000
Ogół rozchodu . . .	305,600,000
Przewyżka dochodu nad rozchod . . .	5,810,000

(*Magaz. f. d. Litt.*)

Печатать позволяется. С.-Петербургъ. 24-го Февраля 1838. *П. Гаевскій.*

W DRUKARNI WOJENNEJ.